

GLOBAL IDEOLOGICAL PROCESSES IN SOCIAL MEDIA

Shukhrat Mamatkulov

Associate Professor

Tashkent State University of Economics

Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: Spiritual life, mass culture, alien ideological ideas, threats, religious extremism, terrorism, missionary and virtual influence.

Received: 10.12.24

Accepted: 12.12.24

Published: 14.12.24

Abstract: It is no secret from this article that in the process of globalization, the scale and manifestations of ideological and ideological threats are increasing. We believe it is important to highlight such cases in the period when the means of influence are increasing.

ИЖТИМОЙ ТАРМОҚЛАРДАГИ ГЛОБАЛ ҒОЯВИЙ ЖАРАЁНЛАР

Шухрат Маматқулов

доцент

Тошкент давлат иқтисодийёт университети

Тошкент, Ўзбекистон

МАҚОЛА ҲАҚИДА

Калит сўзлар. Маънавий ҳаёт, оммавий маданият, ёт мафкуравий ғоялар, таҳдидлар, диний экстремизм, терроризм, миссионерлик ва вертуал таъсирлар.

Аннотация: Ушбу мақоладан глобаллашув жараёнида ғоявий ва мафкуравий таҳдидларнинг кўлами ҳамда кўриниши ортиб бораётгани ҳечкимга сир эмас. Ана шундай, таъсири воситаси кучайиб бораётган даврда бундай ҳолатларни ёритиб беришни муҳим ҳисоблаймиз.

ГЛОБАЛЬНЫЕ ИДЕЙНЫЕ ПРОЦЕССЫ В СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХ

Шухрат Маматқулов

Доцент

Ташкентский государственный экономический университет

Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: Духовная жизнь, массовая культура, чуждые кого не секрет, что в процессе

идеологические идеи, угрозы, религиозный экстремизм, терроризм, миссионерское и виртуальное влияние. глобализации увеличиваются масштабы и проявления идеологических и идеологических угроз. Мы считаем важным осветить такие случаи в период, когда средство воздействия усиливается.

Кирриш (Introduction). Бугунги даврда энг кучли таъсир воситасига айланган ахборот технологиялари нафақат бизни балки кундалик ҳаётимизни ҳам унга боғлаб қўйди. Ижобий ва салбий таъсирларни айнан шундай ахборотлар ва ижтимоий тармоқлар орқали қабул қилмоқдамиз.

Адабиётлар таҳлили (Literature review). Бу масалаларга кўплаб дунёнинг етук олимларни ўз фикртини қаратишган, улар В.Канке, А.Ракитов, В.Стёпин, В.Горохов, М.Розов сингари олимлар махсус илмий-назарий қарашларни ишлаб чиқишган. Жумладан, В.Канке ахборот соҳасини бир томонлама ечим сифатида изоҳлаган.

Тақиқот метадологияси (Research Methodology). Айнан шундай ёндашувларни ўзининг илмий-фалсафий қарашларида ифодлаган олимлар И.Саифназаров, С.Сангинов, Б.Тўраев, Г.Ғаффарова, Э.Иззетова, А.Тулепов, М.Ёкубова, Муҳаммад Амин Яҳё, Ф.Усмонов, Б.Примов ва А.Бобоқуловларда кузатишимиз мумкин. Шундай жараёнларни анализ-синтез, илмий ва методологик жиҳатдан таҳлил этиш ҳамда ўз қарашларимиз орқали таҳлил этишимиз кераклигини кўрсатмоқда.

Таҳлил ва натижалар (Analysis and results). Бугунги кунда Ўзбекистонда ёшларнинг балки, аҳолининг маънавий ҳаётига салбий таъсир кўрсатаётган таҳдидлар ичида диний экстремизм ва миссионерлик, шунингдек, “оммавий маданият” ғоялари алоҳида ўрин тутмоқда. Шу нуқтаий-назардан, тарғибот ишлари – республикада соғлом мафкурали муҳитни таъминлаш, аҳолида диний экстремистик оқим, миссионерлар ва бошқа ёт мафкуравий марказларнинг тажовузларидан ғоявий иммунитетни шакллантириш, юрт тинчлиги ва барқарорлигини таъминлашда, огоҳлик, шахсий маъсуллик ва дахлдорлик ҳиссини оширишга йўналтирилган маънавий-маърифий фаолият тизимини англатади.

Диний соҳадаги аксилтарғибот ишлари – Ўзбекистонга қарши ғаразли мақсадларда амалга оширилаётган мафкуравий кўпорувчилик ишларига қарши жавоб тарғибот ишлари бўлиб, республиканинг ижтимоий – сиёсий ҳаёти, иқтисодий, маданий-маънавий, диний соҳаларда кечаётган жараёнларга нисбатан тарқатилаётган уйдирма ва бўҳтонларнинг олдини олиш ва фош этишга йўналтирилган маънавий – маърифий фаолияти тизимини англатади.

Интернет тармоғида тарқатилаётган маълумотлар таҳлили диний экстремизм ғояларининг тарғиботи хужумкор ва агрессив тарзда, чуқур назарий асосда амалга оширилаётганидан далолат бермоқда. Ёшлар онгига табиясига таҳдид солаётган аксарият

экстремистик сайтлар, блог ва формулалар рус ва ўзбек тилларида бўлиб, хориждаги манфаатдор кучлар томонидан нафақат республикада, балки Марказий Осиёда беқарорликни келтириб чиқариш мақсадида фойдаланмоқда. Мазкур сайтларда диний экстремизм мафкуриси билан бирга давлатлараро низолар келтириб чиқаришга мўлжалланган айирмачилик ва миллатчиликни авж олдиришга қаратилган ғоялар ҳам илгари сурилмоқда.

Эндиликда ижобий ва салбий ахборотларнинг глобал тармоққа чиқиши учун бир сония кифоя"[1]. Айти пайтда интернет ёшлар кундалик ҳаётининг ажралмас қисмига айланди. Компьютер ўйинлари авж олиб унда соатлаб, кунлаб ўтириб, турли вертуал ютуқларни “кўлга киритган” ёшлар учун улар чинакамига қимматли маъно касб эта бошлайди ва бундай ишга аямай пул сарфлайди. Мана шундай ўйинлар ёшларни виртуал қарамликка бошлайди. Сиз ҳар куни витуал ҳаётга муккасидан кетиб шўнғиб юрган бўлсангиз, ундан яхшиси воз кечишни ўрганинг, лекин бу оғир ва мураккаб бўлади.

Бу ўринда тараққийпарвар инсоният эришган жамийки ютуқлар миллатимиз ривожига хизмат этадиган умуминсоний кадриятлар ва демократия тамойилларини инкор этишдан йироқмиз. Биз фақат асрлар оша сайқал топиб келган миллий урф-одат ва анъаналаримиз умуминсоний кадриятлар билан уйғунлашуви лозимлигини таъкидламоқчимиз холос. Шунингдек, халқимизнинг неча асрлик маданий-маънавий мероси, урф-одат анъаналарини тарғиб этибгина қолмай бошқа миллату–элатлар кадриятлари ва оилавий анъаналарини ўрганиш ўзга халқлар таълим-тарбия тизимида рўй берётган ижобий ва салбий ўзгаришларни таҳлил этиш ҳам юртимизда оила институтининг иқтисодий, ижтимоий ва маънавий асосларини янада мустаҳкамлаш ёшларимизни зийрак ақл фаросатли, доно илм маърифатли, ватанимизнинг ривожланган мамлакатлар қаторидан муносиб ўрин эгаллашига фидокорона хизмат қиладиган этиб тарбиялашга замин яратган бўлар эди.

Жамиятни ахборотлаштириш одамларга ижодий яратувчилик қобилиятининг юксалишига имконият яратади. Оила ахлоқий қадирятларга асосланади, ахлоқ эса берилаётган ахборот ва ахлоқий меъёрларга асосланади. Инсон ахлоқли бўлиб туғилмайди. Ахлоқ оила ва ҳаёт жараёнида, яъни амалий фаолият натижаси сифатида ҳосил бўлади. Инсоннинг янги ахборотларни билиши ва ўрганиши натижасида ҳосил бўлган билимлари узоқ давом этадиган мураккаб ва зиддиятли жараён бўлиб, у билмасликдан билишга қараб боради. Ёш авлодни ёт ва зарарли ғояларлардан муҳофаза қилиш, фуқароларимизда турли таҳдидлар ва хатарларга қарши курашни кучайтириш, мамлакатда ва оилада барқарорликни мустаҳкамлаш бунунги куннинг муҳим вазифаси ҳисобланади.

Шунинг учун малакатимизда 2016 йил 14 сентябрь қабул қилинган “Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида” қонунида ҳам ўз ифодасини топган. Қонунга мувофиқ **ёшлар (ёш фуқаролар)** — ўн тўрт ёшга тўлган ва ўттиз ёшдан ошмаган шахслар ҳисобланади. Шунингдек, қонуннинг 5-модда ёшларга оид давлат сиёсатининг асосий йўналишлари аниқ белгилаб берилган.

Шунинг ҳам ёшларимизни бугунги кун қонун ва талабига жавоб бера оладиган ҳолда тарбиялаш лозимлигини кўрсатмоқда.

Айниқса, ёшларини етук билимли шахс сифатида шакллантиришида оила ва маҳалланинг ўрни ва таъсири ҳам беқиёсдир. Таълим-тарбия асосан оиладан бошланади, оилада фарзандлар тарбияси, келажаги, бирон бир касбни эгаллаши, билим олиши каби ҳаётий тушунчалар ана шу муқаддас даргоҳда пайдо бўлади. Баркамол авлодни маънавий ҳётини юксалтиришда маҳалланинг таъсирига тўхталадиган бўлсак, азалдан ўзбек маҳаллалари миллий кадриятлар маскани ҳисобланади. Ўзбек халқига хос урф-одат маросимлар ва анъаналар авваломбор оила муҳитида шаклланади ва ривожланади.

Ёшларимизнинг қалби ва онгини асраш, уларни миллий ва умумбашарий кадриятлар руҳида тарбиялаш, ҳар бир соҳада етук мутахассислар тайёрлаш ҳар қачонгидан ҳам долзарбдир. Мана шу зарурат туфайли сўнги йилларида таълим-тарбия соҳасида жиддий ислохотлар ўтказилди ва бу жараён ҳамон давом этмоқда.

Жумладан, 2017 йил 30 июнь куни мамлакатимиз раҳбари томонидан “Қамолот” ёшлар ижтимоий ҳаракатининг IV қурилтойида сўзлаган нурқида “Ўзбекистон ёшлар иттифоқи”ни ташкил этиш таклифини билдирди ва 2017 йил 5 июль Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ёшларга оид давлат сиёсати самарадорлигини ошириш ва Ўзбекистон ёшлар иттифоқи фаолиятини қўллаб-қувватлаш тўғрисида”ги фармонида имзоланди. Унга кўра “Ўзбекистон ёшлар иттифоқи ташкил” топган кун – 30 июнь санаси мамлакатимизда “Ёшлар куни” сифатида нишонланадиган бўлди ва 2018 йил 30 июнь юртимизда “Ёшлар куни” тантаналари кенг нишонланди [2].

Шунингдек, 2018 йил 27 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёев фармони билан “Ёшлар келажагимиз” давлат дастури қабул қилинди [3]. Бу орқали бугунги кунда жамиятимизда бўлаётган ўзгаришлар ёшларимизни келажакка бўлган ишончини янада мустаҳкамламоқда деб айта оламиз..

Хулоса ва таклифлар (Conclusion/Recommendations). Мухтасар қилиб айтганда, шундай қувонарли ташаббуслар ва таълим-тарбия борасидаги янгиланишлар бугунги кунга келиб ўзининг ижобий самараларини бера бошлади. Таъбир жоиз бўлса, миллатимиз тарихида алоҳида аҳамиятга эга бўлган бу жараёнларни эндиликда кенг жамоатчилик ҳақли равишда эътироф этмоқда. Шундай қилиб, бугунги дунёда ахборотлаштириш жараёнлари

сиёсий мунозаралар объектига ҳам айланмоқда. Ахборотлаштириш ижтимоий-техник жараён сифатида жамиятнинг сиёсий ҳаёти, энг аввало, уни демократлаштириш билан чамбарчас боғлиқ. Ахборотлаштиришнинг кўлами, суръати ва йўналиши жамиятда содир бўлаётган ижтимоий-сиёсий ва маданий жараёнларга, жумладан, фан, таълим, умумий маданиятнинг глобаллашув даражасига ҳам узвий боғлиқ.

АДАБИЁТЛАР (References)

1. <https://iymon.uz › article › ahborat-asri-talikalari> 12.01.2020
2. 2017-2018 йиларда Ўзбекистон Республикасининг ривожлантиришнинг бешта устивор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Халқ билан мулоқот ва инсон манфатлари йили”да амалга оширишга оид Давлат дастурини ўрганиш бўйича илмий – услубий рисола. Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Тошкент давлат иқтисодиёт университети.- Тошкент: “Маънавият” 2017. 245 бет.
3. <https://lex.uz/docs/3869137>
4. Примов, Б. (2024). Ахборотлашган даврда оммавий ахборот воситаларининг ўрни. Фалсафа ва ҳуқуқ. Б-208
5. Primov, B. (2024). Axborotlashgan davrda axloqiy qadriyatarning yemirilishi *Oriental Journal of History, Politics and Law*, P.286-292 <https://www.supportscience.uz/index.php/ojhpl>
6. Примов, Б. (2024). Ахборотлашган даврда ахлоқий қадриятлар. *International journal of philosophical studies and social sciences*, 4(4).143-148.
7. Примов, Б. (2024). Ахборт асрида кибер инфороматцион хавфсизлик. ЎЗМУ хабарлари. Б-147-149.
8. Примов, Б. (2024). The impact of cyber information on human life. Высшая школа: научные исследования. Материалы Межвузовского международного конгресса (г. Москва, 17 октября 2024 г.): Том 1. – Москва: Издательство Инфинити, 2024. – 110 с.